

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

Факультет театрального мистецтва
Кафедра організації театральної справи імені І.Д. Безгіна

**ТЕМА:
«ПОШУК НОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТВОРЧИХ
ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АКАДЕМІЧНОГО МОЛОДОГО
ТЕАТРУ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ»**

Дипломна робота студента IV курсу
денної форми навчання
Факультету театрального мистецтва
спеціальності 026 – «Сценічне мистецтво»
освітньо-професійної програми
«Організація театральної справи»
Іщук Єви Олександрівни

Науковий керівник:
Старший викладач кафедри
**Громадський Ростислав
Анатолійович**

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНИЙ НАРИС ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АКАДЕМІЧНОГО МОЛОДОГО ТЕАТРУ.....	6
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕАТРУ.....	14
2.1	Error! Bookmark not defined.
2.2 РОЛЬ ВОЛОНТЕРСТВА У ФУНКЦІОНУВАННІ ТЕАТРУ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ.....	22
2.3 ВІДНОВЛЕННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІСЛЯ ЛЮТОГО 2024 РОКУ.....	24
2.4 КУЛЬТУРНИЙ БОЙКОТ У ТЕАТРА ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ.....	31
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ НОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТВОРЧИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕАТРУ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ	37
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	50

ВСТУП

Театр завжди відігравав і продовжує відігравати важливу роль у сприйнятті та розумінні людської природи, вираженні духовних, культурних та мистецьких ідеалів суспільства. Він сприяє збереженню національної ідентичності та формуванню цінностей суспільства. Проте сучасні українські театри також стикаються з рядом проблем, які є типовими для сучасного мистецького життя України, включаючи фінансові труднощі, проблеми з кадрами та організаційно-творчі питання.

Київський національний академічний Молодий театр виступає одним з ключових центрів культурного життя столиці, який зазнає надзвичайних випробувань під час воєнної агресії. Ця театральна установа відіграє важливу роль у формуванні громадської свідомості та впливає на розвиток культурного простору України. У той же час вона стикається з численними викликами та обмеженнями, які ставлять під загрозу її існування та діяльність.

Сучасний театр в Україні - один із видів мистецтва та художньої культури, що активно і багатовекторно розвивається в останні десятиліття. Відображаючи розмаїття концепцій, нову уяву та зміст, формальні та виражальні можливості, театр є яскравим синтетичним явищем. Так воно і є.

Театр - яскраве синтетичне явище, що відображає всі характерні мистецькі тенденції свого часу. Він віддзеркалює Сучасний новий етап історичного розвитку ставить як загальне питання самовизначення та залучення держави до світового культурно-мистецького процесу, всякому театр посідає чільне місце, так і цілком конкретну мистецьку проблему формотворчого розкриття театального простору, в якому традиційна природа театру доповнюється новими принципами видовищності та візуальності.

Театр у 21 столітті - це театр взаємодії та активного втручання в реалії життя, театр осмислення фактів і формування перспектив, театр,

налаштований на ритми сучасного суспільства. Парадигма театру як чистої форми суттєво змінилася під впливом сучасного візуального мистецтва, філософського дискурсу, цифрових технологій та мас-медіа. Між дисциплінарні підходи дали поштовх до розвитку змішаних театральних форм. Зокрема, важко переоцінити вплив performing arts мистецтва на розвиток постмодерністського і так званого постмодерністського театру, а також позитивну взаємодію театру з антропологією, психологією, соціологією та філософією як суміжними дисциплінами.

Сучасний театр обирає класичну літературу, ігноруючи світові тенденції в театрі та кіно. Водночас, як підкреслює режисер А. Білоус має бути баланс, якщо ми не хочемо стати театром лише сучасної драми. І хоча вона є різна, різної якості й цінності, але, звичайно, без неї неможливо. Адже без сучасної драматургії театр консервується, перетворюється на музей. На думку А. Білоуса „сучасна українська драматургія до певної міри все ж таки існує поза театром.

Актуальність даної теми:

Україна переживає складний період військового конфлікту, який вимагає не лише військових, а й культурних стратегій опору. Культурні інституції, особливо театри, стикаються з унікальними викликами у збереженні своєї мистецької цінності та суспільної актуальності. Київський національний академічний Молодий театр є однією з таких інституцій, і пошук нових форм організації та творчих форм діяльності є важливим викликом для збереження його функції та соціальної актуальності.

Мета і завдання дослідження:

Метою даної дипломної роботи є дослідження пошуку нових організаційно-творчих форм діяльності Київського національного академічного Молодого театру під час воєнної агресії проти України. Робота спрямована на виявлення стратегій та методів, які театр використовує для

адаптації до нових умов, зберігаючи свою мистецьку цінність та соціальну актуальність.

- Проаналізувати контекст воєнної агресії проти України та її вплив на діяльність Київського національного академічного Молодого театру.

- Виявити основні виклики та обмеження, з якими стикається театр під час воєнного конфлікту.

- Дослідити заходи та стратегії, які використовує театр для забезпечення свого функціонування та збереження мистецької цінності.

Об'єктом дослідження є діяльність Київського національного академічного Молодого театру.

Предметом дослідження є пошук нових організаційно-творчих форм діяльності театру під час воєнної агресії проти України.

Матеріали дослідження:

Для виконання дипломної роботи будуть використані наукові джерела, аналітичні звіти, публікації у засобах масової інформації.

РОЗДІЛ 1 ІСТОРИЧНИЙ НАРИС ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АКАДЕМІЧНОГО МАЛОДОГО ТЕАТРУ

Життя театру з назвою «Молодий» в приміщенні по вулиці Прорізна, 17 ділиться на два періоди.

У 1870 році садибу на вулиці Прорізна, 17 придбав «під спорудження мурованого будинку» Микола Григорович-Барський. Через 3 роки проект будинку на два поверхи склав архітектор П. Федоров. У 1902-ому додали третій поверх. У 1912-1913 роках за проектом цивільного інженера О. Гілевича здійснили нову реконструкцію, добудувавши четвертий, а фасад декорували в стилі модерн. До появи в ньому Молодого театру, будинок функціонував як прибутковий, на першому поверсі розміщувалися крамниці.

Після завершення першого періоду діяльності Молодого, в приміщенні певний час працював польський театр. Згодом тут розміщувався, так званий, «Будинок Червоної армії та фльоти». Це один із небагатьох будинків на Прорізній, що вцілів під час Другої світової війни. Протягом 1944-1985 років тут працював кінотеатр «Комсомолец України». З 1989-го до будинку на Прорізній, 17 знову повернувся театр, на той час Молодіжний. Так розпочався другий етап життя Молодого.

Починаючи ще з 1916 року, група молодих акторів, об'єднавшись у театральну студію, активно працювала над створенням вистав і грала їх на різних майданчиках Києва. Отримавши приміщення на Прорізній, студійці власноруч зробили ремонт та за власний кошт обладнали його для показу вистав.

Маючи величезний успіх у глядачів і критики, молодіжна студія перетворилася на "Товариство на вірі - Молодий театр". Згодом трупа відмовилася від колегіального керівництва, і театр очолив видатний театральний філософ і практик, режисер-педагог Лесь Степанович Курбас.

Метою діяльності театру стало прагнення розвинути реалістичні традиції корифеїв і втілити у життя мрії про заснування нового українського театру, який би не поступався перед кращим європейським. Піднести українське театральне мистецтво на рівень світової культури - ось завдання, яке здійснював цей творчий колектив.

Рисунок 1.1

Театр знайомив глядачів зі стародавнім українським вертепом («Різдвяний вертеп»), шедеврами української та світової класики, сучасною драматургією.

Для реалізації художніх задумів театру був потрібний універсальний "невикривлений" актор. Заради виховання і вишколу такого актора, а також з метою мистецького пошуку, режисер Лесь Курбас поставив вистави, створені у традиційно-реалістичному плані ("У пущі" Лесі Українки, "Молодість" Гальбе) і в умовно-реалістичному ("Цар Едіп" Софокла, "Іван Гус" Шевченка), і в побутово-психологічному ("Лікар Керженцев" Л. Андрєєва, "Кандіда" Б. Шоу, "Чорна Пантера і Білий Медвідь", "Гріх" В.

Вінниченка), і в романтичному ("Йоля" Є. Жулавського), і в стилі романтичної комедії ("Горе брехунові" Грільпарцера, "Етюди" О. Олесья).

У такій різноманітності репертуару Курбас вбачав можливість опанування акторами всього напрацьованого світового театрального досвіду. Саме це, на його думку, спричинило появу нового універсального актора і як результат, – нового українського театру. Тогочасний Молодий театр проіснував недовго, лише два роки (1917-1919).

У 1919 році Радянська влада націоналізувала і знищила Молодий театр – у середині квітня вийшла постанова Всеукраїнського театрального комітету про об'єднання Державного драматичного театру з «Молодим театром» та перейменування цього колективу на Перший театр Української Радянської Республіки імені Шевченка. Це був адміністративний акт, який ламав усі плани й сподівання, колектив втратив право вибору свого власного творчого шляху. Робота в театрі припинилась.

Але цих двох років вистачило, аби Молодий зчинив справжню революцію у театральному світі молодої України. Під орудою Курбаса, Молодий оголосив війну театральній рутині, штампам, художній безхребетності.

С. К. Бондарчук зауважував: «Коли б не було живих свідків, коли б не було документів, декому могло б здатися чудом, що за складних суспільно-політичних обставин, за умов громадянської війни, за надзвичайної матеріальної скрути, переважно на приватних квартирах і в чужих театральних приміщеннях упродовж двох робочих років можна було створити цілком новий за змістом, формою та ідейно-мистецьким спрямуванням театр-студію, виховати колектив творчих однодумців, поставити п'ятнадцять, в основному новаторських, вистав, завоювати прихильність і шану глядачів. Це творче чудо не гріх назвати мистецьким подвигом...»

Згодом із коріння Молодого виросло розлоге дерево національного українського театру. Молоді студійці перетворилися на видатних акторів та режисерів, які в різних театрах впродовж всього творчого життя продовжували справу Леся Курбаса і Молодого театру.

Ось їхні імена - актори: П. Самійленко, Й. Шевченко, М. Терещенко, С. Бондарчук, А. Смерека, С. Мануйлович, Г. Юра, В. Василько, О. Ватуля, С. Семдор, В. Калин, П. Дошина, Ф. Лопатинський, В. Чистякова, О. Юрський; художники: А. Петрицький, М. Бойчук, С. Гречаний та інші.

Рисунок 1.2

Акторський склад Молодого театру 1920-х років.

Нові художні та творчі принципи були проголошені у маніфесті Молодого театру до глядачів. " ... бачити в театрі не кафедру чеснот, не дзеркало правди, не місце навчання і популяризації програм політичних партій, а театр, і тільки театр!" У 1979 році наказом Міністерства культури УРСР було створено Молодіжний театр. 14 грудня відбувся перший збір трупи. Спочатку вистави Молодіжного театру гралися у БК «Метробуд» (вул. Прорізна, 8).

Першу виставу «... З весною я до тебе повернусь!» зіграли 26 квітня 1980 року. За кілька років Молодіжний театр переїхав у будинок на вулиці Прорізна, 17, а в 1995 році театр отримав назву Молодий. Таким чином було з'єднано розірваний історичний ланцюг часу, і Молодий театр Леся Курбаса відновив своє життя там, де і народився. За роки існування театру неодноразово змінювалися і керівники. Серед них Олександр Заболотний, Микола Мерзлікін, Володимир Оглоблін, Валентин Козьменко-Делінде. Особливе місце серед його очільників посідає Віктор Шулаков, створивши «За двома зайцями» Михайла Старицького і «Сватання на Гончарівці», що стали візитівкою Молодого. Остання вистава й досі у діючому репертуарі театру, попри понад 30-літній вік. За цей час її зіграли більше 600 разів. Завдяки Лесеві Танюку відбулося переселення Молодіжного до нинішньої споруди та присвоєння назви Молодий. Він також здійснив постановку низки вистав, серед яких славнозвісний «Револьюційний етюд».

У 1996-2012 роках театром керував Станіслав Мойсеєв.

Його найвідоміші вистави «Дон Жуан», «РехуВілійЗор», «Четверта сестра», «Московіада», «Дядя Ваня» швидко здобули славу. Завдяки політиці С. Мойсеєва театр активно реформувався, оновився репертуар, були запрошені закордонні режисери, налагодилися зв'язки з театрами сусідніх країн. Молодий брав активну участь у різноманітних фестивалях в Україні і за кордоном.

З 2012 року художній керівник театру - Андрій Білоус. Молодий режисер збільшує кількість прем'єр до 10-ти за сезон, активно реалізує підтримку нового покоління режисерів, суттєво реконструює будівлю театру, запускає потужний механізм гастрольної та фестивальної діяльності. Репертуар театру розширюється десятками вистав молодих режисерів на різних сценах Молодого.

Крім основної та камерної сцени, в театрі у 2014 році відкривається третій ігровий майданчик - мікро сцена для режисерських і акторських дебютів. Такі організаційні кроки призводять до збільшення в рази кількості глядачів у порівнянні з минулими роками, що свідчить про зростаючу любов глядачів до Молодого.

Як і за часів Курбаса, вистави вирізняються різними стилями, формою і тематикою. В репертуарі класична і сучасна драматургія - І. Карпенко-Карий, Беккет, А. Платонов, Сароян, Ф. Шиллер, Е. Шмітт, А.Чехов, М. МакДона та багато інших. Молодий стає місцем творчих зустрічей, різноманітних проєктів, осередком театрального студентства, місцем спроб і перших творчих перемог, адже поряд із досвідченими акторами в театрі активно виховується молодь.

У 2014 році театр стає членом Європейської театральної конвенції, бере участь у міжнародних проєктах, налагоджує комунікації з європейськими театрами та режисерами. Реалізується головне завдання, яке ставив перед Молодим театром Лесь Курбас, - інтеграція українського театру в європейський культурний простір. Основними напрямками діяльності театру є робота з молодими режисерами та сучасною драматургією, пошук нових форм, міжнародна діяльність і копродукція.

2018 року розпочато проєкт «Майстерня Молодого. Драматург». Головна особливість Майстерні є її безпосередня пов'язаність з театром – учасники не тільки опановують ази теорії та практики для самореалізації в професії, а й розуміють потреби і завдання, що стоять перед театром. Наразі за п'єсами випускників Майстерні йде три вистави в репертуарі Молодого.

7 травня 2019 року Молодий театр отримав статус Національного.

Театр не зраджує маніфесту, проголошеному акторами Молодого 100 років тому. Як і тоді сенс життя та праці Молодого в пошуках вічних тем, що хвилюють людей в усі часи. ^[1]

Робота Білоуса Андрія Федоровича

Наприкінці 2012 року Молодий театр отримав нового керівника. Після того як більш ніж 15 років театр очолював Станіслав Анатолійович Мойсеев.

Першим його кроком стала докорінна зміна репертуарної політики театру. Це було зроблено рішуче і швидко, але непомітно для глядачів. Театр почав більше спілкуватися з глядачами. Збільшили кількість прем'єрних вистав. Якщо раніше давали дві прем'єри на рік, то з 2012 року-10-11 прем'єрна сезон. Так вони знайшли свого глядача. Ми подбали про те, щоб у глядачів був привід приходити на прем'єри, а не просто один чи два рази на рік. Ми хотіли, щоб глядач мав причину приходити щомісяця. Так у молодого театру почала з'являтися своя аудиторія, як ще одна сім'я, як близькі друзі. 2013 року театр відкрив третю сцену-мікро сцену. Це сцена для акторських та режисерських дебютів. Таким чином ми змогли залучити альтернативну аудиторію, яка цікавиться андеграундом і творчим и експериментами.

Це збільшило кількість глядачів. Також почали активно розвивати соціальні мережі. Зараз театр має найбільшу кількість зареєстрованих користувачів: 22 000 у Facebook та 23 200 в Instagram. Він постійно отримує відгуки від глядачів, проводить опитування та конкурси.

Також створено канал на YouTube, де постійно доступні трейлери вистав та інші розділи, спрямовані на знайомство глядачів з театром та його життям. Таку роботу в медіа просторі не може повторити жоден інший театр. Таким чином відбувається постійна комунікація з аудиторією театру, що призводить до залучення нових глядачів. Спочатку працювали з усіма платформами, але поза минулого року взагалі перестали користуватися послугами посередників і створили цю систему онлайн-продажу самі. В тому числі і телеграмі.

Особливості репертуарної політики театру

Коли до театру прийшов Андрій Федорович Білоус, то одразу озвучив гасло, що молодий театр для людей молодих душею. І спираючись на це формуємо репертуарну політику. Що таке людина молода душею? Людина, яка сучасно мислить, яка сучасно почуває, яка не боїться експериментів і гострих тем. І людина, яка в будь-якому віці має відповідати собі на базові запитання, базових цінностей. І в принципі молодий театр про кохання. А такі гострі, такі інтимні теми, які озвучує, чи показує в театр, вони є невід'ємною складовою будь-яких стосунків у людей. Не важливо, чи це перше кохання у самій юності, чи це зріле кохання дорослих людей. Білоус хоче робити театр, який буде найближчим до людини, відвертим. В театрі є і сцени еротичного характеру, їх дуже багато. Є ненормативна лексика, є гострі якісь такі речі, які здавалися б там брутальними, чи навіть вульгарними можливо в якихось моментах. «Але це те, що є в суспільстві і ми лише віддзеркалюємо. Тому, коли в молодому формуємо репертуарну політику, шукаємо такі п'єси і такі теми, які в першу чергу цікавили б режисерів, які будуть їх ставити.

А в другу чергу, щоб вони були цікаві глядачам. Щоб ці теми не були одноденними. Щоб поки ми випускаємо цю виставу, ця тема не перестала бути актуальною як вчорашня газета. Тому намагаємось уникати якихось політичних мотивів у наших виставах, соціальних, якщо вони скороминущі і так далі.»

Тобто говоримо про вічне і про актуальне. Про те, що цікавить глядачів молодого. А вже в якому стилі, в якому жанрі ці п'єси і ці вистави, це вже художня справа кожного митця. Кожен режисер який ставить, він в праві висловлюватися тією мовою мистецькою, яка йому ближче до душі.

РОЗДІЛ 2 ВПЛИВ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕАТРУ

При обговоренні взаємозв'язку театрального мистецтва, звертаємо увагу на період після 24 лютого 2022 року, коли Російська Федерація розпочала повномасштабне вторгнення в Україну.

Торік навесні навіть войовничим оптимістам у мистецькому середовищі здавалося, що театральне життя в Україні призупинене надовго. Більшість театрів, філармоній, концертних залів країни повідомили про вимушену паузу в роботі через введення воєнного стану.

Воєнна агресія, що почалася у 2022 році, мала серйозний вплив на діяльність Київського Національного академічного Молодого театру.

Агресія призвела до ряду організаційних змін у роботі театру. Перш за все, було важливо забезпечити безпеку театрального колективу та глядачів. Були введені додаткові заходи безпеки, змінено графік роботи театру та його репертуар, щоб врахувати військову ситуацію. Також, воєнна агресія суттєво вплинула на фінансове становище театру через зменшення кількості глядачів та спонсорських внесків.

Війна відобразилася на творчому процесі театру. Зміна політичної ситуації в країні вимагала від театру нових підходів до підбору репертуару та вистав. Також, було важливо знайти способи висловлення підтримки та солідарності зі змінами, що відбуваються в країні, через театральні постановки.

Не менш важливим був емоційно-психологічний вплив воєнної агресії на акторів, режисерів та глядачів театру. Стан постійної напруженості та стресу, спричинений війною, мав великий вплив на емоційний стан учасників творчого процесу. Також, театр відігравав важливу роль у підтримці морального духу нації через свої вистави та акції.

Війна повністю зупинила роботу в Національному академічному Молодому театру. Акторів не було, тому що більшість виїхали з Києва, але ті що залишилися працювали на добровільних волонтерських засадах, тому що не можуть не працювати. Театр намагався тримати себе у формі, готував нові проекти, нові вистави.

Чимало акторів та акторок, співаків та співачок, музикантів, режисерів, диригентів, композиторів поповнили лави ЗСУ і територіальної оборони, стали волонтерами.

Зрештою, театр адаптувався до реалій повномасштабної війни і почав давати вистави на місцях та на виїзді для внутрішньо переміщених осіб і військових. Київський Молодий театр представив у Великій Британії свою виставу «Сон літньої ночі». Він став єдиним українським театром, якого запросили на York International Shakespeare Festival (YISF), повідомляє NV.

"Сон літньої ночі" — це вистава, яка дивує, захоплює і викликає щирий інтерес глядачів у всьому світі. Театр грав її в Китаї, Італії, Вірменії, а тепер і у Великобританії.

«Запрошення на такий фестиваль уже нагорода. Це наша п'ята поїздка за кордон з виставою «Сон літньої ночі», скрізь її приймають добре. За три дні ми провели два воркшопи, показали виставу. Спілкувались із представниками інших фестивалів, обговорили майбутні колаборації. Приймали добре, ставлення було дуже уважним. І це не лише тому, що ми з України», — наголосив художній керівник театру та режисер постановки Андрій Білоус.

Режисер зазначив, що в українське прочитання п'єси вплетено нашу обрядовість, воно зіставляє античну та слов'янську міфологію, пов'язує минуле з сьогоденням та знаходить у глобальній сюжетній лінії ключ до національного коду.

«На уклін ми вийшли з українським прапором, відчуваючи шалену гордість за наш волелюбний народ та безмежну подяку захисникам, завдяки яким ми маємо шанс презентувати українську творчість світу», — додав Білоус.

Ми поговорили з акторами Романом Новаком та Іваном Потаповим про труднощі і радощі поїздки, враження від фестивалю, секрет успіху вистави.

1. — Чому саме "Сон літньої ночі"?

Роман Новак:

— З самого початку ми готували цю виставу як таку, що показує українську культуру, звичаї, вірування. Ми ставили за мету показати Україну світові. І зробити хотіли це яскраво, зрозуміло, драйвово. Коли вперше зіграли її в Пекіні, то отримали бурхливу реакцію залу! Ви собі не уявляєте, як нас тепло сприйняли глядачі! Вдруге ми показали "Сон..." у Вірменії. Було легше в плані мови, там нас більше розуміли. Але вже в Італії ми вквалися на повну. За роки роботи над виставою знайшли свої фішки, розібралися, на чому робити акценти, як донести до глядача суть пісню, пластикою, грою акторів, щоби незнання мови не стало бар'єром.

2. - Війна і театр. Чи були про це розмови з італійськими колегами?

Іван Потапов:

— Так, ми говорили про війну, звісно. Андрій Федорович багато розповідав про роботу театру під час війни на обговоренні вистави. Хоча мені здається,

що італійці надто віддалено розуміють усе те, що відбувається в Україні. Надто далеко ми для них, щоб уявити масштаб трагедії.

Роман Новак:

— Але однак відчувалося певне захоплення, десь навіть здивування. Це ж треба мати силу і мужність, щоб під час війни поїхати на гастролі і показувати в Європі українську культуру. Ми розвиваємося, працюємо, зберігаємо і захищаємо своє мистецтво. А разом з тим формуємо позитивний імідж України у світі.

Іван Потапов:

— Ми з самого початку війни працюємо в Молодому театрі на ентузіазмі. От з таким запалом і на фестиваль приїхали. І це відчувалося.

До речі! Було радісно бачити на виставі студентів з України, що вчаться в Італії. Вони приїхали заради українського театру.

3. - Що відчували, коли підняли український прапор на європейській сцені?

Роман Новак:

— Мурахи по тілу! Без перебільшення. Відчуття відповідальності, усвідомлення того, що зараз ти представляєш усю Україну. Перехоплює подих просто!

Іван Потапов:

— Людська вдячність. Лише завдяки ЗСУ ми змогли поїхати в Європу і зіграти виставу. Щоб Європа бачила нас, українців. Розуміла, що ми живі люди, що ця війна руйнує людські долі. ^[4]

Втрати поправні і непоправні

Непоправні втрати — це десятки українських митців втратили життя. Паші Лі, який загинув захищаючи Київ, Оксани Швець з Київського Молодого театру, якої не стало після прильоту ракети, вбитого на фронті танцівника Національної Опери Олександра Шаповала, зниклого в полоні актора театру «Золоті ворота» Володимира Кобеля та інших.

«Ротація» кадрів, відплив талантів: чимало театрів пережили кадрові проблеми, коли хтось із колективу пішов захищати країну, а хтось — виїхав за кордон. Водночас деякі театральні колективи вже поповнилися талановитими акторами, які переїхали з інших регіонів.

У різних містах України вже відбулися прем'єри вистав від театрів-переселенців з Маріуполя і Херсона. Документальну виставу "Маріупольська драма" (режисер - Євген Тищук) виконала група акторів, які переїхали до Ужгорода з Маріуполя, тоді як інші жителі Маріуполя представили виставу "Обличчя кольору війни" Олексія Гнатюка. Режисер Євген Резніченко спільно з акторами Херсонського театру імені Миколи Куліша, які втекли з окупованої території, підготував документальний спектакль "Лишатися (не) можна...", який зараз можна побачити на сцені столичного театру ім. Лесі Українки.

У ці трагічні місяці війни нарешті стався значний крок вперед для українських театрів, про який раніше можна було тільки мріяти. Без жодних коливань наші театри вирушили у гастрольні тури, на численні фестивалі, і кілька з них отримали нагороди.

Зрозуміло, що український театр вижив під час марафону на виживання. Вистави, які проводились укриттях, документальні драми-сповіді та тривалі гастролі свідчать про неймовірну наполегливість та відчайдушність театральних колективів і окремих митців, які за будь-яких

обставин намагалися зберегти себе у цій професії. Для театрів України, які знаходяться у відновлених, де окупованих містах, стоїть важливе питання: чи слід піддаватися змінним умовам, задовольняти смаки аудиторії, чи спонукати до роздумів і попереджати? Як працювати за сталий оклад — це питання державних театрів. Важливо знайти баланс між тим, що цікаво місцевому глядачеві, і тим, що може бути успішно експортовано, не залишаючись на задньому плані.

Універсального рецепту немає, але є розуміння того, що репертуарна політика потребує фундаментальних змін, а не поверхневих. Не Верді єдиним та українською музикою XIX століття має житися Національна опера України. Поки що гідну заміну радянській казці знайшов дорослий режисер Андрій Білоус, який поставив "Цап-Ка-Цап" Ірини Маллоріті. Критична перенапряга від складних соціальних текстів і надмірна кількість легковажних комедійок теж можуть відштовхнути глядача. А найщиріші документальні вистави не замінять спектаклі з потужними акторськими роботами та фантазійною режисурою, і тому час думати над тим, яка система акторської підготовки актуальна сьогодні в Україні.

Збалансувати все це може лише усвідомлення того, що театр в Україні вже не державний утриманець для виконання чийось замовлень. Він відповідальний інститут комунікації з суспільством, такий собі стоп-фейк на рівні емоцій і змістів.

2.1 ВПЛИВ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНШИХ ТЕАТРІВ

Прямо 24 лютого 2022 року почала здійснюватися нова хвиля дерусифікації, деімперіалізації: театри позбулися у своїх назвах слів «російський», імен «великих росіян». Так, наприклад, ухвалили зміну своїх назв столичний театр імені Лесі Українки, Миколаївський та Одеський театри.

27 лютого Національна спілка театральних діячів на офіційній сторінці у Фейсбучі опублікувала емоційне звернення до театральної спільноти: *«Мова — це також наша зброя. Мова — це національна політика... Ми занадто довго були лояльними і поступливими, занадто довго зважали на бажання і забаганки тих, хто відмовлявся змінюватися або свідомо лишався прихильником «расейського». І тим самим лишали зерна «русского мира» у своїй землі, в своїй культурі, які, як ті баобоби на планеті Маленького принца, могли, прорісши, знищити нас... ЖОДЕН театр не має ЖОДНОГО права показувати вистави мовою країни, яка хоче нас знищити».*

Зміни в афішах, звідки злетіли імена авторів з країни-агресори — одному з київських театрів довелося зняти третину назв, що зазвичай займали там привілейоване положення, сталися за кілька місяців після початку повномасштабного вторгнення. Але вже наприкінці лютого переважна більшість театрів України, загальна кількість яких за приблизними підрахунками сягає 150, — національних, обласних, муніципальних і приватних, перетворилися на волонтерські центри й шелтери. Просторами не для показу вистав, а місцем концентрації болю та пошуків знеболювального для перестрашених війною цивільних стали мало не всі львівські театри: Леся Курбаса, ім. Лесі Українки, ім. Марії Заньковецької, Перший театр для дітей і юнацтва, Харківський театр ляльок ім. В.Афанасьєва, Рівненський український музично-драматичний театр,

малесенький київський ProEnglish, театр у прифронтовому Миколаєві тощо.

[15]

2.2 РОЛЬ ВОЛОНТЕРСТВА У ФУНКЦІОНУВАННІ ТЕАТРУ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Більшість громадян, рятуючись від війни, виїжджали, де було безпечніше. Там театри майже з перших днів війни зайнялися різнопрофільною роботою та допомогою. Частина стала прихистком для біженців: приміщення були облаштовані для ночівлі і харчування (львівські – Перший театр, Театр ім. Л. Курбаса, «Воскресіння», «Слово і Голос», Вінницький театр ім. М. Садовського, Дніпровський Телетеатр).

В умовах воєнної агресії українські театри активно співпрацюють з гуманітарними організаціями, організовуючи різноманітні благодійні вистави та заходи, спрямовані на підтримку постраждалих від війни. Ця співпраця дозволяє поєднувати мистецтво з соціальною відповідальністю та надавати реальну допомогу нужденним. Ось кілька прикладів таких ініціатив:

1. Благодійні вистави

Театри організовують спеціальні покази вистав, кошти від яких йдуть на допомогу постраждалим від війни. Це можуть бути як звичайні вистави, так і спеціальні постановки, присвячені темам війни, підтримки та надії.

2. Аукціони та благодійні заходи

Деякі театри проводять аукціони, де можна придбати квитки на вистави, сувеніри або інші театральні атрибути, а зібрані кошти передають на гуманітарні потреби. Такі заходи часто супроводжуються концертами або виступами, що підвищує їхню привабливість та ефективність у зборі коштів.

3. Співпраця з гуманітарними організаціями

Театри часто співпрацюють з великими міжнародними та місцевими гуманітарними організаціями, такими як Червоний Хрест, ЮНІСЕФ, або волонтерські об'єднання. Вони надають свої майданчики для проведення заходів або самі організують підтримку, використовуючи ресурси та мережу цих організацій.

4. Терапевтичні програми

Деякі театри розробляють спеціальні терапевтичні програми для дітей та дорослих, що постраждали від війни. Це можуть бути арт-терапевтичні заняття, інтерактивні вистави або театральні майстер-класи, які допомагають учасникам впоратися з травмами та стресом через мистецтво.

5. Розповсюдження інформації та підтримка волонтерів

Театри використовують свої платформи та канали комунікації для інформування громадськості про важливі гуманітарні потреби та способи допомоги. Вони також активно підтримують волонтерів, надаючи їм ресурси та простір для координації допомоги.

Чимало закладів стали волонтерськими штабами або гуманітарними центрами: допомагали з поселенням у місті, збирали кошти, ліки, одяг, їжу для армії та переселенців, приймали із закордону гуманітарну допомогу і роздавали та розвозили по всій країні, надавали консультації психолога і юриста, розважали діток-біженців. Серед них: рівненські – Музично-драматичний і Театр ляльок, львівські – Театр ім. Лесі Українки та Театр ім. М. Заньковецької, Дніпровський театр драми і комедії, Луцький театр «ГарМІДер», Хмельницький театр ім. М. Старицького, Запорізький театр ім. В. Магара.

Одним з таких волонтерських центрів у столиці є «Дрібне Сузір'ячко», яке розмістилося в підвальному приміщенні ЦТМ «Сузір'я». Опікуються ним режисерка Катерина Степанкова і акторка Ада Роговцева. У ньому готують їжу, перуть одяг, збирають і відправляють харчі, ліки. Він одночасно є прихистком для бійців, які можуть у ньому перепочити і поїсти. Центру вдалося закупити термобілизну і різні речі для військових. «Ми не могли сидіти склавши руки, обдзвонювали всіх, хто лишився у Києві й зараз наше “Дрібне Сузір'ячко”, яке згуртувалося навколо театру, активно займається волонтерством», – розповіла Катерина.

А хтось зосередився на моральній підтримці воїнів та всіх українців. Наприклад, Мукачівський драматичний театр започаткував відеопроєкт «Все буде Україна»: актори театру читають поезію, «Поезія незламних» з'явилася на фейсбук-сторінці Київського театру ім. І. Франка – актори читають сучасну українську поезію, народжену російсько-українською війною. Казки, вірші, п'єси записує на відео від початку війни Одеський ТЮГ ім. Олеші. А Миколаївський український театр драми і комедії започаткував відеомарафон української поезії та пісні.

У перші дні війни студенти Київського університету ім. І. Карпенка-Карого відкрили Telegram-канал «Павлуша і Ява», де щодня викладають свіжозаписані аудіоказки для дітей. Telegram-канал започаткував і Запорізький театр молоді. А актори Київського театру ляльок (Замок на горі) створили проєкт «Вартові казок»: записують на відео, монтують і викладають казки на своєму YouTube-каналі.

Ці гуманітарні ініціативи не тільки допомагають нужденним, але й зміцнюють зв'язки між театральною спільнотою та ширшою громадськістю, підкреслюючи важливість мистецтва як засобу підтримки та солідарності в часи кризи. ^[11]

2.3 ВІДНОВЛЕННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2024 РОКУ

24 лютого український театр занімів, заціпенів від жаху, як і більшість переляканих страшною війною цивільних. Першими мовчанку перервали драматурги, до того ж якраз ті, яких не визнавали у великих академічних театрах, недолюбливали за ненормативну лексику, неупереджене критичне мислення, викличний андеграунд. Драматургиня Ірина Гарець ініціювала збір тільки що написаних текстів і зробила їх доступними на порталі сучасної української драматургії. Ця збірка новітніх п'єс «Русский корабль, иди нах*й!» і стала правдивим голосом українського театру, чий творчий потенціал розпоротився по світу, а сам він змушений був перебратися до укриттів.

Невдовзі ці тексти зміг почути увесь світ. Частина з них одразу перекладалася англійською, а ProEnglish Theatre разом із Національною спілкою театральних діячів улаштував двомовні читання «Україна. Війна. Тексти», до яких в онлайн-форматі долучилися зарубіжні режисери. П'єси Олени Астасьєвої, Ігоря Білиця, Андрія Бондаренка, Ірини Гарець, Оксани Гриценко, Ніни Захоженко, Лени Лягушонкової, Марини Смілянець, Людмили Тимошенко, Віталія Ченського стали актуальними повідомленнями для світу, що українці живі і під бомбами, і в окупації, і на фронті.

Утім, необхідно було ще кілька кроків, аби голосом гіперсучасної драми заговорив, власне, сам український театр, аби написані після 24 лютого драми стали репертуарними. Сьогодні «Котячі історії» (оригінальна назва «Коти-біженці) Людмили Тимошенко та Марини Смілянець у режисурі Катерини Богданової вже на афіші Миколаївського художнього драматичного театру, а «Я норм» Ніни Захоженко поставила Оксана Дмитрієва в Харківському театрі ляльок ім. В. Афанасьєва. Львівський театр ляльок на сцені в укритті презентував своєрідний стендап від Андрія

Бондаренка «Шмата», а в Луцькому «ГаРмИдЕрі» поставлено його ж «Синдром уцілілого».

Зрештою, ескізні формати театральних читань нових українських драм трансформувалися в повноцінні вистави з потужними акторськими роботами і неординарними режисерськими рішеннями. І щонайменше дві з них «Я, війна і пластикова граната» за текстами Ніни Захоженко у київському театрі на Печерську та «Всупереч», де харківська драматургиня Юліта Ран поєднала уривки з п'єс «Садити яблуні» Гарець, «Руський Воєнний» Білиця, «Коти-біженці» Тимошенко та Смілянець і «Я норм» Захоженко у ДРАМІКОМ (м. Дніпро), що заслуговує на окрему увагу.

Природно, що стилістика цих вистав дуже відмінна. Так режисер-постановник Антон Меженін у Дніпрі тяжіє до піднесеної символізації реалій війни і нашого спротиву, які представляє через рух, кольори, силуети, світло, окремі пластичні сцени, використовуючи стилістику архаїчних і фольклорних дійств. А попри те, що події п'єси Ніни Захоженко — шість епізодів переживання війни – це незагоєні рани, її постановники в театрі на Печерську Олександр Крижановський та Ігор Рубашкін не відмовилися від глибокого психологічного портретування персонажів.

У цьому спектаклі, де травми війни якось по особливому виявляються правдивою акторською грою, одна сцена болючіша за іншу. В усіх випадках тут йдеться про розлуку, втрату, відчай, страх, і водночас кожна зі сцен наснажує на майбутнє. Бо ж там є віра в нас самих, в країну, в перемогу, і є відчайдухи, яких не зупинить жодний ворожий БТР, є наївне, але тверде переконання, що так не може бути, бо не може бути ніколи.

Разом із тим, не беручись за авторські тексти, театри самі стали komponувати документальні вистави з використанням спогадів безпосередніх учасників подій, фейсбучних дописів та журналістських інтерв'ю. Ця техніка

створення гарячих вистав-свідчень стала актуальною для українського театру ще в 2014 році, і успішно реалізовувалася Театром переселенця й Театром сучасного діалогу. У 2022 році цим досвідом скористалися навіть ті колективи, для яких раніше скромні мінімалістські театральні форми, без декорацій і костюмів, були чужими. ^[15]

Саме вихованці «великої» російської культури гвалтують, грабують, убивають українських мирних жителів. Руйнують, знищують культурну спадщину людей сусідньої держави, до яких ще десять років тому приїздили в гості, з якими робили спільні, зокрема театральні, проекти...

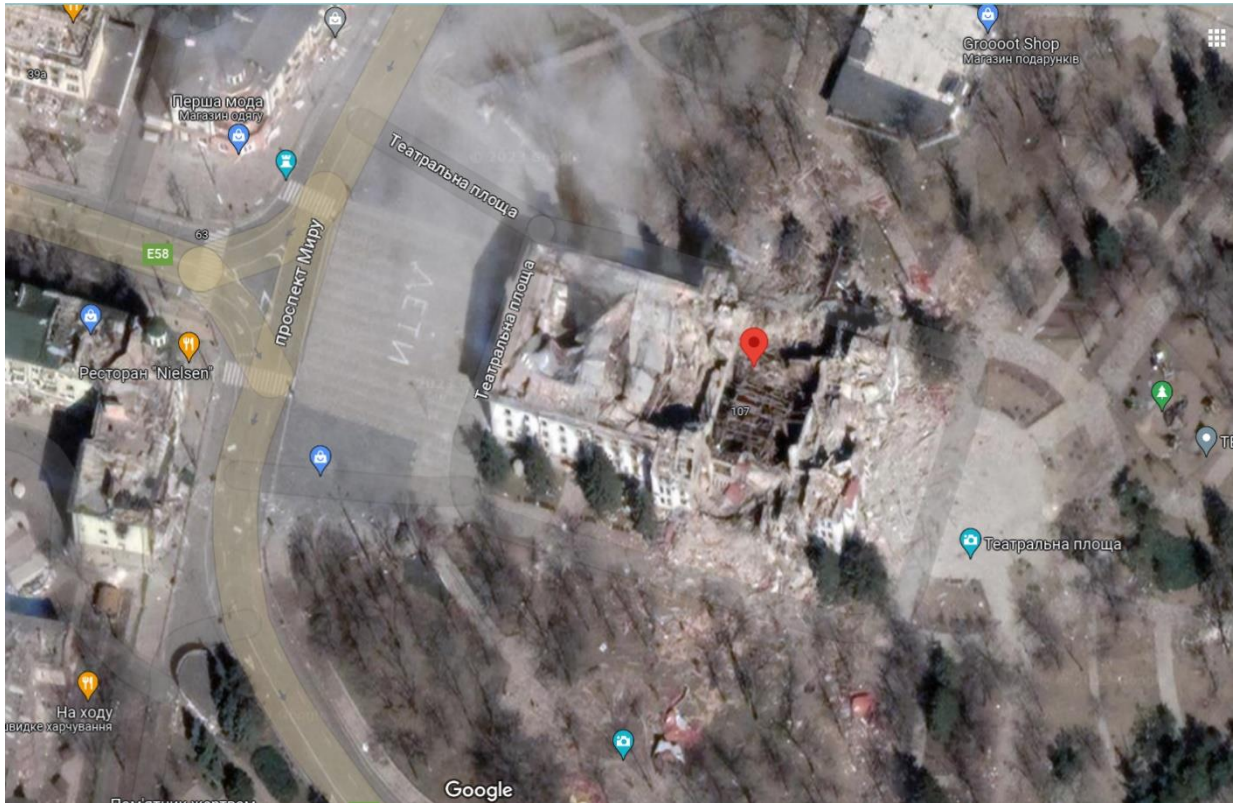
За останніми даними МКІП, постраждали 23 театри та філармонії. Зрозуміло, що дані про втрати неповні, бо майже вся територія Луганської та значні частини територій Херсонської, Запорізької і Донецької областей досі перебувають під тимчасовою окупацією, що унеможливорює обрахунок точної кількості об'єктів культурної інфраструктури, яка постраждала.

Особливо показовими є долі двох українських театрів, що опинилися під тимчасовою окупацією. Луганський музично-драматичний театр став двічі переселенцем. У 2014 році театр був вимушений виїхати з Луганська до Северодонецька, а після 24 лютого 2022 року колектив, розділений на дві частини, знайшов прихисток у Дрогобичі та в Дніпрі. Під час наступу на Северодонецьк нещодавно відреставрований театр, куди радо приїжджали виступати українські артисти з усіх куточків країни, рашисти знищили повністю.

Але справжнім символом звірячої жорстокості росіян, їхньої політики стосовно українців став драматичний театр у Маріуполі, зруйнований авіабомбою в березні минулого року. Це було свідоме знищення російськими окупантами будівлі театру, де в той час переховувалися сотні

дорослих та дітей, а перед театром на землі великими літерами російською мовою було написано — «ДЕТИ»

Рисунок 1.3

Драмтеатр у Маріуполі після бомбового удару рашистів, що був здійснений 16 березня 2022 року.

Цинізм цього злочину — й у велетенській полотняній ширмі з зображенням літературних символів країни-агресори: Олександра Пушкіна, Льва Толстого... Такою ширмою через кілька місяців «прикрили» зруйновану будівлю театру, велетенську братську могилу містян. Однак загарбники пішли ще далі й наприкінці 2022 року знесли будівлю, замітаючи сліди злочинів. [3]

Колаборація театрів «Публіцист» із Харкова та «Варта» зі Львова на сцені київського Молодого театру презентують каскад болючих жіночих історій на тлі російсько-української війни.

Автор та ініціатор проекту, режисер, дослідник **Костянтин Васюков**. Він та акторка **Світлана Мельник**, які є співавторами сценарію, зібрали більше 30 історій реальних українських жінок різних соціальних ролей і статусів, які пережили жах війни, розв'язаної російською армією на теренах України. Вони опитували знайомих жінок, волонтерили на вокзалах, де знайомилися з іншими волонтерами, відвідували шелтери для біженців.

Ці історії, розказані жіночими голосами — про еміграцію, нерівність, виклики, шляхи подолання психологічної кризи та відновлення моральної стійкості

«За структурою вистава „Вона Війна“ є каскадом жіночих історій на болючі теми українського суспільства на тлі російсько-української війни. Перформативна сценічна дія межує з аудіовізуальними інсталяціями», — анонсують організатори.

Виставу вже показали в Івано-Франківську, Львові, Луцьку, Одесі, Дніпрі, Харкові. А також на фестивалі у Нюрнберзі. ^[2]

27 березня Міжнародний день театру пройшов без святкувань, без вручення премій та звань. Тривав 32-й день війни і для багатьох він був днем жалоби й пам'яті за загиблими. Утім, уже тоді почали грати вистави і влаштовувати концерти. У Київській національній опері артисти, які залишилися в Києві, виконали фрагменти з опери «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка, твори українських композиторів Юрія Шевченка та Мирослава Скорика. Львівська філармонія дала концерт у парку ім. І. Франка. Духова капела львівського симфонічного оркестру виконанням відомих українських композицій розпочала перший Культурний шпацер – пізнавальні прогулянки-екскурсії Львовом та мистецькими перформанси для мешканців і гостей міста. Івано-Франківський театр «Енеїдою»

Котляревського відновив покази вистав на головній сцені. Львівська національна опера разом із Львівською національною музичною академією ім. М. Лисенка перед театром показали концерт «Музична героїка в творчості Миколи Лисенка: до 180-річчя від дня народження композитора». Артисти Одеського оперного театру у холі театру виконали невелику концертну програму. ^[11]

У квітні відновив роботу Національний академічний драматичний театр ім. Лесі Українки в Києві, а в травні—Національний драматичний театр ім. Івана Франка та Київський національний театр оперети. Національний театр оперети і театр на Лівому березі передають кошти від своєї діяльності на потреби збройних сил, а театр ім. Франка пропонує безкоштовний вхід для військових.

З легкої руки івано-франківців театральні сцени в укриттях почали діяти по всій країні: міні вистави й концерти стали звичними для харківського метро, сцену в укритті, де вистави не перериваються навіть під час повітряних тривог відкрили у Львівському обласному театрі ляльок, Київській опері, Волинському музично-драматичному театр ім. Тараса Шевченка. Ще наприкінці весни у бомбосховищі Одеського театру ім. В. Василька зіграли прем'єрний спектакль «Саша винеси сміття» за п'єсою Наталі Ворожбит у режисурі Максима Голенка.

2.4 КУЛЬТУРНИЙ БОЙКОТ У ТЕАТРІ ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Вже 24 лютого 2022 року розпочався активний супротив всьому, що має відношення до держави-агресори. Бачення ситуації викладає драматургиня Неда Неждана. «UA: Культура» запустив проект «Братства нема — не було, немає і не буде», в рамках якого представники творчих і культурних індустрій України пояснюють у своїх колонках, як Росія роками (або навіть століттями) намагається знищити українську ідентичність (матеріали публікуються двомовно: українською та англійською).

Протягом тижня, один за одним позбавилися слова «російський» з назви своїх інтернет-ресурсів чотири українських театри, де воно до того ще залишалося. Рішенням колективу Миколаївського драматичного театру, зміна відбулася одразу 24 лютого: першим кроком оновили назви інтернет-ресурсів та запустили процес підготовки документи для юридичної фіксації змін органом управління та депутатами обласної ради. Заява про зміну назви Національного драматичного театру ім. Лесі Українки з'явилася на ресурсах театру 28 лютого за підписом генерального директора — художнього керівника Михайла Резніковича. Аналогічні заяви опублікували 1 березня Харківський державний академічний драматичний театр імені О. С. Пушкіна та 2 березня Одеський обласний академічний драматичний театр. Документально процес зміни назв тривав певний час. Оновлена назва Миколаївський академічний художній драматичний театр без слова «російський» вступила в дію 28 липня 2022 року. Юридичної зміни назви не відбулося у театрі Харкова, де на сесії облради 20 вересня було «провалено» обидві пропозиції (без російського, або без російського і Пушкіна), а на засідання 1 грудня таке питання навіть не потрапило до порядку денного.

У перший день вторгнення директор — художній керівник Київського національного академічного Молодого театру Андрій Білоус видав наказ про зняття з репертуару 13 вистав за російськими авторами (Грибоєдов, Платонов, Чехов, Бунін, Купрін), були зупинені роботи ще над двома майже

готовими до випуску постановками. Наказ про припинення підготовки акторів для російськомовних театрів від 25 березня вийшов по Київському національному університету театру, кіно і телебачення ім. Івана Карпенка-Карого. З репертуару Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка зникли вистави «Ліс» за Олександром Островським, «Ідіот» та «Брати Карамазови» за Достоевським.

З першого дня російського вторгнення в Україну загострилася увага до митців, які працюють із російськими інституціями, які не висказалися з осудом режиму. Так, питання про звільнення з посади режисера Вільнюського малого театру Рімаса Тумінаса, у зв'язку з його роботою у московському театрі ім. Є. Вахтангова вже 24 лютого поставив міністр культури Литви Сімонас Кайріс. Валерію Гергієву, художньому керівникові Маріїнського театру 25 лютого було відмовлено в участі у концерті «Карнегі-хол» (Нью-Йорк), а 1 березня Гергієва усунули з посади головного диригента та художнього керівника Мюнхенського філармонічного оркестру. Міжнародний конкурс імені Петра Чайковського виключили з Всесвітньої федерації міжнародних музичних конкурсів.

Директорка «Мистецького Арсеналу» Олеся Островська-Люта в англomовному тексті на сторінках «Лівого берегу» зробила спробу розібратися в основних тезах вимог та відкритих листів з боку діячів української культурної, академічної та взагалі інтелектуальної сцени.

Всередині Російської федерації фіксується осуд та гоніння на тих представників культури, які засудили війну. Зокрема, голова Спілки театральних діячів Російської Федерації Олександр Калягін про від'їзд Чулпан Хаматової до Литви, визначив такий вчинок як непристойний жест актриси: «Актори — емоційні люди, творчі, я тільки цим можу цей крок посправжньому виправдати. Але взагалі це непристойно — залишати країну, коли країні важко, коли вона, можливо, найбільше потребує тебе. Я нікого не лаю і не лятому, не вішатиму ярликів... Це особиста справа Хаматової. Але... непристойно. Іншого слова не можу підібрати».

Окремий фронт розгорнувся навколо бойкотування російської культури. Асоціація кіноіндустрії України закликала до бойкоту російського кіно. Широкого розголосу набув текст Олени Пшеничної «На питання „А великая русская культура то в чем виновата?“ — у мене є відповідь». Заклик щодо призупинення співпраці з Росією і популяризації російського мистецтва опублікував Український інститут, відкритий лист видала музикознавча спільнота України, позицію щодо припинення культурного діалогу з агресором сформулювало Міністерство культури та інформаційної політики України. До створення Культурної доктрини України закликала Ольга Стельмашевська зі сторінок часопису «День».

Початок квітня ознаменувався «Пушкінопадом» — знесенням пам'ятників діячам російської культури, ініціативами з перейменування топонімів (розпочалася дискусія щодо усвідомлення ролі митців вихідців з України, які увійшли у російську культуру — Михайло Булгаков). В Івано-Франківську зникли вулиці Толстого, Достоевського, Чехова, Некрасова, Лермонтова, Добролюбова, Менделєєва, Рєпіна, Глінки, Чайковського, натомість з'явилися Герої Волновахи, Києва, Маріуполя, Миколаєва, Охтирки, Попасної, Харкова, Херсон, Чернігова. Одну з вулиць названо іменем акторки Віри Левицької. Ініціативи з перейменувати розпочато наведеними пунктами всієї країни. Група депутатів Верховної Ради 11 квітня подали нову редакцію проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо частки пісень державною мовою в музичних радіопрограмах і радіопередачах та заборони відтворення музичної продукції походження держави-агресора. Професор кафедри історії світової музики Олена Корчова звернулася із відкритим лист до колективу Національної музичної академії України ім. Петра Чайковського щодо її перейменування, відходячи від імені Петра Чайковського.

Не дивлячись на тривалість повномасштабного вторгнення, доходи театрів зросли в декілька разів, порівняно із довоєнним періодом. Здавалося б повинно було навпаки, заробіток театрів знизитися, проте тренд на все

українське навпаки підштовхнув людей більше відвідувати культурні масові заходи. Українська культура швидко почала набирати популярність серед населення і на цій хвилі театри виступають дуже актуальним своєрідним способом втягнення в неї. Тому в більш мирних містах театри набрали неабияку популярність.

Театри які заробили найбільше за час повномасштабного вторгнення:

- З-поміж національних театрів найбільше згенерував доходів за минулий рік Театр опери та балету імені Шевченка – це понад 53 мільйони гривень.
- На другому місці – київський театр Франка із майже 46 мільйонами гривнями,
- На третьому місці – 31,5 мільйона гривень доходу отримала Львівська опера.
- Далі по рейтингу йде Драмтеатр імені Марії Заньковецької у Львові – 27,4 мільйона гривень.
- Крім того, не відстає у рейтингу Драмтеатр імені Лесі України у Києві, який заробив 23,3 мільйона гривень.

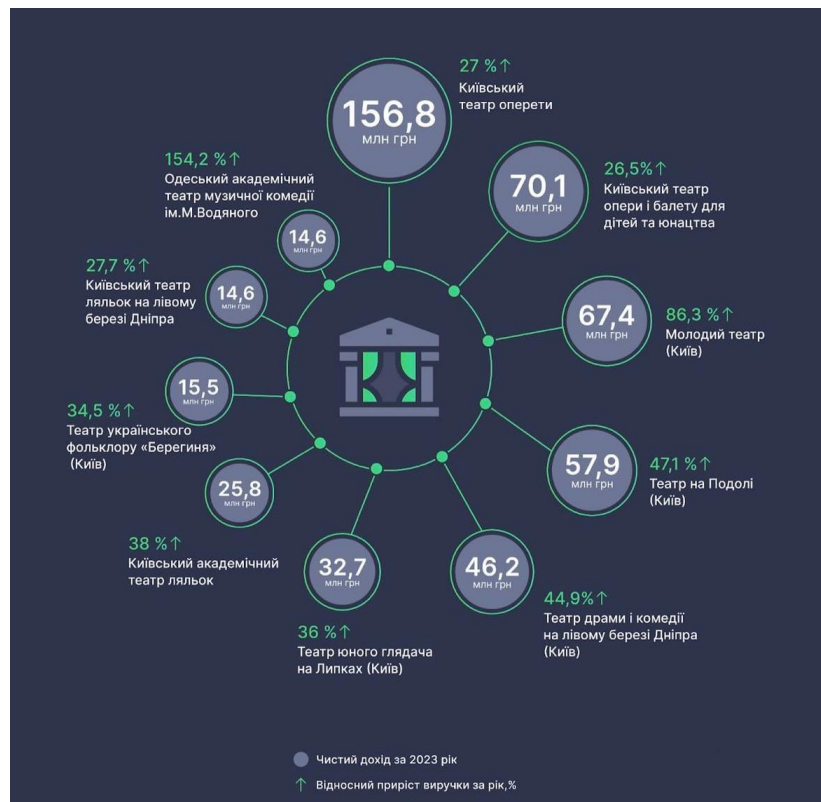
Якщо взяти дані щодо театрів комунальної власності, які фінансуються з місцевих бюджетів, тоді найбільший чистий дохід – у Київського театру оперети з майже 157 мільйонами гривень. Понад 70 мільйонів гривень чистого доходу згенерував Київський театр опери та балету для дітей і юнацтва, а ще понад 67 мільйонів гривень – Молодий театр. ^[12]

Рисунок 1.4

Ренкінг національних театрів за чистим доходом у 2023 році.

Рисунок 1.5

Ренкінг комунальних театрів України за чистим доходом у 2023 році.

Рисунок 1.5

Фінансування національних театрів з держбюджету в 2023 році.

У державній та комунальній власності в Україні працює 113 театрів, свідчать дані Держстату. Як згадувалось раніше попит на театр зріс під час вторгнення. Рекордсменом стала вистава Івана Уривського «Конотопська відьма». Через вісім місяців після прем'єри близько 900 квитків на кожну виставу розпродають менш як за 10 хвилин.

Ще один лідер 2023-го за кількістю аншлагов – вистава «Корсиканка», яку грають у Театрі драми і комедії на лівому березі Дніпра. Квитки на неї закінчуються за кілька тижнів до показу. За рік 23 вистави побачили 17 000 глядачів.

Окремі спектаклі збирають аншлагі не одне десятиліття. Найпопулярнішою виставою з тих, яку назвали опитані Forbes театри, став «Мартин Боруля» у постановці Бориса Прокоповича. Полтавський театр показав її з аншлагами 833 рази впродовж 52 років. ^[13]

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ НОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТВОРЧИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕАТРУ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Молодий театр у воєнний період відіграє важливу роль у формуванні світогляду та підтримці морального стану суспільства. Аналіз нових організаційно-творчих форм його діяльності дозволяє виявити особливості його взаємодії з аудиторією та використання різноманітних технік у творчому процесі.

Аналіз нових організаційно-творчих форм діяльності це огляд та оцінка нових способів організації та виконання завдань у творчій сфері. В контексті молодого театру в умовах воєнної агресії, це означає дослідження нових підходів до створення вистав, взаємодії з аудиторією, використання технологій та співпраці з іншими організаціями з метою адаптації до складних умов та досягнення позитивного впливу на громадськість.

1. Тематика вистав:

Тематика вистав у молодому театрі в умовах воєнної агресії часто стосується питань військових конфліктів, втрат та трагедій людей, пошуку миру та співіснування. Вистави можуть бути спрямовані на висвітлення історій героїзму, відданості та стійкості людей у найскладніших умовах.

2. Місце проведення вистав:

Умови воєнного конфлікту можуть обмежувати доступ до звичайних театральних залів. Тому молодий театр може шукати альтернативні місця для проведення вистав, такі як відкриті майданчики, підземні приміщення або тимчасові споруди, щоб забезпечити безпеку та доступність вистав для глядачів.

3. Інтерактивність та участь аудиторії:

Умови воєнної агресії можуть підштовхнути молодий театр до використання інтерактивних елементів у виставах. Це може включати

залучення глядачів до участі у виставі, обговорення теми вистави після її завершення та використання технологій для залучення уваги глядачів.

4. Театр у віртуальному просторі:

Умови військової агресії можуть вимагати від молодого театру створення вистав у віртуальному просторі. Це може бути спрямовано на збереження безпеки акторів та глядачів, а також на забезпечення доступності вистав у складних умовах.

5. Співпраця з гуманітарними організаціями:

Молодий театр може активно співпрацювати з гуманітарними організаціями для висвітлення питань гуманітарної допомоги та підтримки постраждалих від воєнного конфлікту. Це може включати спільні проекти, спрямовані на підтримку вразливих груп населення та розвиток громадянського суспільства.

6. Мистецькі проекти з соціальною метою:

Умови військової агресії можуть вимагати від молодого театру створення мистецьких проектів зі специфічною соціальною метою, такою як підтримка військових ветеранів, допомога дітям, постраждалим від війни, або відновлення духовності та психологічного здоров'я.

7. Мобільний театр:

Умови воєнного конфлікту можуть змусити молодий театр переосмисляти свою діяльність та перейти до формату мобільних вистав. Мобільний театр може організовувати вистави на відкритих майданчиках, у військових частинах, лікарнях, для біженців тощо, надаючи можливість відчутно змінити атмосферу й привести трохи світла та мистецтва в життя людей, які переживають важкі часи.

8. Експресивні форми виразності:

В умовах воєнної агресії мистецтво може стати потужним засобом виразності та протесту. Молодий театр може експериментувати з нестандартними формами виразності, такими як фізичний театр, міміка,

використання арт-об'єктів та інших мистецьких засобів для створення вражаючої та емоційно насиченої атмосфери вистав. [16]

Аналіз нових організаційно-творчих форм діяльності молодого театру в умовах воєнної агресії відкриває широкі можливості для розвитку та впровадження інноваційних підходів у театральній сфері. Тому ми зараз розберемо кожен пункт.

Тематика вистав є ключовим у вивченні нових форм діяльності молодого театру в умовах воєнної агресії. Театр може вибирати широкий спектр тематики для своїх вистав, що відображають різні аспекти конфлікту та його вплив на суспільство, індивідуальні долі та психологію людей.

Однією з ключових тем може бути трагічність війни та її наслідки для людей, особливо для цивільного населення. Вистави можуть відображати страхи, тернисті долі та героїчні вчинки людей, що опинилися у центрі конфлікту. Такий підхід допомагає показати глибокі емоції та психологічний вплив військових подій на життя людей.

Крім того, театр може звертатися до теми миру та міжнаціонального зближення, підкреслюючи важливість діалогу та взаєморозуміння у вирішенні конфліктів. Вистави можуть висвітлювати ідеї толерантності, мирного співіснування та важливості підтримки та допомоги одне одному в умовах війни. Також важливою темою може бути критика військових дій та виявлення негативних наслідків війни для суспільства та природи. Такі вистави можуть стати своєрідними антивоєнними заявами, які закликають до миру та відмови від насильства.

У цілому, вибір тематики вистав є важливим аспектом організаційно-творчої діяльності молодого театру в умовах воєнної агресії, оскільки він визначає спрямування та значущість його творчих зусиль у відповідь на сучасні виклики та потреби суспільства.

Умови воєнного конфлікту можуть значно впливати на вибір місця проведення вистав молодого театру. Нові обставини вимагають розгляду альтернативних варіантів, щоб забезпечити безпеку учасників та глядачів, а також зберегти можливість проведення вистав у складних умовах.

Одним з основних аспектів є безпека. У зоні конфлікту необхідно забезпечити надійний захист для акторів та глядачів. Це може включати використання спеціально обладнаних театральних залів або пошук інших безпечних місць для проведення вистав.

До інших аспектів відноситься доступність місця проведення для глядачів. В умовах конфлікту може бути ускладнений доступ до театральних залів, тому важливо вибрати місце, яке буде легко доступним для аудиторії. Це може включати розгляд можливості проведення вистав у відкритому повітрі або в інших незвичних місцях.

Також важлива адаптація місця проведення під конкретну виставу. Умови конфлікту можуть стимулювати театр до використання нестандартних місць для створення атмосфери вистави, яка відповідає її тематиці та настрою. Вибір місця проведення вистав є важливим елементом організаційно-творчої діяльності молодого театру в умовах воєнної агресії, оскільки він визначає умови реалізації вистав та їх вплив на аудиторію.

Умови воєнної агресії вимагають від молодих театрів змінювати свої підходи до взаємодії з глядачами. Інтерактивність та участь аудиторії можуть стати важливими інструментами для залучення глядачів та підтримки театральних ініціатив у період воєнного конфлікту. Відкриття діалогу з аудиторією та залучення її до активної участі у виставах може створити атмосферу співпраці та спільності, що є важливим у важкі часи. Інтерактивні елементи, такі як голосування, дискусії після вистави, можливість впливати на розвиток сюжету чи навіть участь у створенні вистави, можуть поглибити зв'язок між театром та глядачами. Аналіз впливу цих форм взаємодії на

аудиторію може виявити, як вони допомагають сприйняттю вистав та формуванню театральної спільноти в умовах воєнного конфлікту.

В умовах воєнної агресії ці аспекти можуть набувати особливого значення, сприяючи підтримці громадського діалогу, виявленню спільності і підтримці громадських ініціатив. Цікаво, як саме молоді театри впроваджують інтерактивні елементи та залучають аудиторію до участі, і який вплив це має на сприйняття вистав та активність глядачів.

У театрі у віртуальному просторі ми спостерігаємо унікальний синтез мистецтва та технологій, що стає важливим фактором в умовах воєнної агресії. Ця форма діяльності відкриває широкі можливості для творчого виразу, спілкування з аудиторією та підтримки культурних зв'язків навіть у віддалених регіонах або під час обмежень на живих виставках. Вона дозволяє театральним колективам залучати глядачів до інтерактивних вистав та експериментувати з новими форматами спектаклів, використовуючи віртуальну реальність, анімацію та інші технології. Такі інновації можуть сприяти збереженню та розвитку театральної культури під час кризових ситуацій, забезпечуючи безпеку для акторів та глядачів.

Важливим аспектом театру у віртуальному просторі є його можливість залучати аудиторію до активної участі у виставах через віртуальні інтерфейси, такі як чати, форуми та інші інструменти спілкування. Це створює нові можливості для спільного творчого процесу та сприяє формуванню спільноти навколо театрального проекту. Крім того, використання віртуальної реальності дозволяє створювати унікальні візуальні образи та атмосферу, яка б була складнішою або недосяжною у реальному театрі. Таким чином, театр у віртуальному просторі відкриває нові можливості для творчості та спілкування, а також сприяє збереженню та розвитку театральної культури в умовах воєнної агресії.

Співпраця молодого театру з гуманітарними організаціями в умовах воєнної агресії відіграє важливу роль у підтримці культурного життя та

психологічної допомоги населенню. Така співпраця може включати спільні проекти, спрямовані на підтримку вразливих груп, організацію спеціальних заходів для військовослужбовців та їх сімей, а також проведення культурно-просвітницьких заходів для місцевого населення. Такі ініціативи сприяють не лише підтримці артистичного розвитку та популяризації театрального мистецтва, але й створюють позитивний соціальний вплив, сприяючи зміцненню спільності та підтримці громадського духу в умовах кризи.

Така співпраця може також сприяти збільшенню обізнаності громадськості про проблеми, пов'язані з воєнним конфліктом, через вистави, презентації та інші події, що розповідають про життя та долю людей, що опинилися в центрі конфлікту. Гуманітарні організації можуть також надавати підтримку в організації заходів, допомагати в забезпеченні безпеки учасників та глядачів, а також забезпечувати матеріальну та іншу допомогу для здійснення театральних проектів. Таким чином, співпраця з гуманітарними організаціями не лише розширює можливості молодого театру в умовах кризової ситуації, а й допомагає вирішувати соціальні та гуманітарні проблеми, що виникають в таких умовах.

Мистецькі проекти з соціальною метою в умовах воєнної агресії відіграють важливу роль у вирішенні соціальних проблем, підтримці вразливих груп та піднесенні морального духу суспільства. Молодий театр може реалізовувати такі проекти через створення спеціальних вистав або художніх інсталяцій, які відображають проблеми та виклики, що виникають у зв'язку з військовим конфліктом. Такі проекти можуть включати в себе вистави про війну, її наслідки та вплив на життя людей, а також вистави, спрямовані на підтримку військових, ветеранів та їх родин. Крім того, мистецькі проекти можуть сприяти міжнаціональному та міжкультурному зближенню, розумінню та толерантності, сприяючи мирному співіснуванню в умовах конфлікту. Такі ініціативи не лише залучають увагу громадськості

до важливих проблем, а й допомагають створювати позитивні зміни в суспільстві.

Такі проекти можуть також включати у себе різноманітні форми взаємодії з аудиторією, що сприяє активній участі громадськості у творчому процесі. Наприклад, театр може організовувати майстер-класи, дискусійні панелі та інші заходи, що дозволяють глядачам спілкуватися з акторами та режисерами, ділитися своїми думками та враженнями від вистави. Така взаємодія сприяє формуванню спільності та взаєморозумінню між учасниками творчого процесу. Крім того, мистецькі проекти з соціальною метою можуть стати платформою для співпраці з іншими гуманітарними організаціями та ініціативами, спрямованими на підтримку вразливих груп та покращення якості життя учасників конфлікту.

Мобільний театр у контексті воєнної агресії є ефективним інструментом для зближення з аудиторією та поширення театрального мистецтва в умовах, коли доступ до традиційних театральних приміщень може бути обмеженим або небезпечним. Мобільні театральні групи можуть виступати у відкритих місцях, на вулицях, в палаці мистецтв, військових чи гуманітарних таборах, досягаючи аудиторії, яка не може відвідувати звичайні театральні зали. Це дозволяє театру стати більш доступним та реагувати на потреби громадськості у складних умовах конфлікту.

Мобільний театр також може бути важливим механізмом соціальної взаємодії та співпраці, сприяючи об'єднанню різних груп населення через спільний культурний досвід. Це особливо важливо в умовах військової агресії, коли соціальні та етнічні розбіжності можуть бути підсиленими. Мобільний театр може відігравати роль у сприянні міжкультурному та міжетнічному зближенню, а також в розбудові діалогу та взаєморозуміння у суспільстві.

Мобільний театр також може виконувати важливу роль у психологічній підтримці та терапії для людей, які пережили воєнні травми або опинилися у

складних життєвих обставинах через конфлікт. Вистави, спрямовані на підтримку та відновлення психічного здоров'я, можуть мати велике значення для реабілітації та соціальної адаптації таких людей. Крім того, мобільний театр може бути ефективним інструментом для відображення та документування воєнних подій та їх впливу на життя людей. Такі вистави можуть стати своєрідними свідченнями та пам'ятниками історії, що допомагають зберегти пам'ять про події та їх наслідки для майбутніх поколінь.

Мобільний театр в умовах воєнної агресії відіграє важливу роль у забезпеченні доступу до культурних цінностей та вистав для широкої аудиторії, підтримці соціального зближення та взаєморозуміння, а також у відновленні та зміцненні психічного здоров'я людей, які постраждали від конфлікту.

Експресивні форми виразності в театрі в умовах воєнної агресії можуть виявлятися через використання інтенсивних емоцій, сильних образів та нестандартних засобів виразності. Це може бути спрямовано на відтворення психологічного стану людей, які переживають війну, а також на викликання активної реакції глядачів на події, що відбуваються в театральній дії.

Такі форми виразності можуть включати в себе використання міміки, жестів, музики, світлових ефектів та інших артистичних засобів для створення насиченої театральної атмосфери. Вони дозволяють театру привернути увагу глядачів, поглибити їх емоційний досвід та сприяти активній взаємодії з твором.

Експресивні форми виразності можуть також відігравати важливу роль у відображенні складних соціальних проблем, пов'язаних з війною, та спонукати глядачів до рефлексії над ними. Вони дозволяють театру стати майданчиком для висловлення позиції щодо військового конфлікту та

сприяють формуванню громадської свідомості та активної громадянської позиції.

Експресивні форми виразності можуть також включати в себе використання сюрреалістичних елементів, символіки та алегорій, що дозволяє театральним колективам відобразити військову агресію та її наслідки у вигляді метафор та образів, які можуть бути більш доступними та вразливими для глядачів. Такий підхід дозволяє створити глибокий імпакт на аудиторію та сприяти їхньому розумінню складнощів та трагічності воєнного конфлікту.

Ще, експресивні форми виразності можуть бути пов'язані зі зміною традиційних театральних форматів та використанням інтерактивних елементів. Наприклад, театр може використовувати елементи вистави-перформансу, де актори та глядачі спілкуються та взаємодіють між собою, або використовувати мультимедійні технології для створення вражаючих візуальних ефектів та атмосфери.

Експресивні форми виразності в молодому театрі в умовах воєнної агресії дозволяють створити потужні та вражаючі театральні вистави, які сприяють не лише розвитку театрального мистецтва, а й висвітленню складних соціальних та політичних питань, пов'язаних з військовим конфліктом.

Аналіз нових організаційно-творчих форм діяльності молодого театру в умовах воєнної агресії свідчить про необхідність пошуку і впровадження інноваційних підходів у театральній сфері для забезпечення безпеки, доступності та соціальної важливості його діяльності. Тематика вистав у таких умовах відображає складні аспекти воєнного конфлікту та прагнення до миру й співіснування. Вибір місця проведення вистав стає стратегічним завданням, спрямованим на забезпечення безпеки учасників та доступності для глядачів.

Інтерактивність та участь аудиторії набувають нових форм у зусиллях театру підтримати співчутливе та активне сприйняття мистецтва в умовах кризи. Використання віртуального простору відкриває нові можливості для театральних вистав та сприяє залученню аудиторії з усього світу. Співпраця з гуманітарними організаціями стає важливим елементом молодого театру, дозволяючи виставам не лише вражати, а й мати реальний вплив на соціальні проблеми.

Мистецькі проекти з соціальною метою набувають особливого значення в умовах військового конфлікту, спрямовуючи мистецтво на підтримку вразливих груп та відновлення духовності суспільства. Мобільний театр виявляється важливим інструментом для зближення та підтримки людей у важкі часи. Експресивні форми виразності стають могутнім засобом вираження емоцій та протесту, підсилюючи вплив театру на глядачів.

Ці висновки підкреслюють важливість адаптації молодого театру до складних умов воєнної агресії, його здатність відтворювати суспільні та індивідуальні переживання, а також спроможність використовувати мистецтво як засіб соціальної та культурної трансформації.

ВИСНОВКИ

У цій роботі висвітлено важливі аспекти ролі театру в українському суспільстві та впливу воєнної агресії на діяльність Київського національного академічного Молодого театру. Виділено, що театр не лише є мистецьким явищем, але й грає важливу роль у формуванні громадської свідомості та вираженні культурних ідей. Воєнна агресія в Україні викликала серйозні виклики для театральної сфери, змусивши вводити нові заходи безпеки, змінювати репертуар та шукати способи висловлення підтримки та солідарності через постановки.

Театр відіграє надзвичайно важливу роль під час воєнної агресії, виконуючи ряд ключових функцій, які підтримують суспільство та культуру.

Театр надає людям можливість емоційно виразити та переробити свої переживання. Вистави можуть стати засобом терапії, допомагаючи глядачам знайти розраду та зрозуміти свої емоції в умовах стресу та тривоги. Театр сприяє соціальній згуртованості, об'єднуючи людей навколо спільних цінностей та ідей. Вистави можуть стати місцем зустрічі, де люди діляться досвідом і знаходять підтримку один в одного, створюючи почуття спільноти. Вистави, які висвітлюють героїзм, надію та стійкість, можуть піднімати моральний дух як військових, так і цивільного населення. Театр здатний нагадати про людську силу, мужність і здатність подолати труднощі.

Театр може служити засобом інформування суспільства про важливі події та питання. Він може висвітлювати історії постраждалих, піднімати свідомість про соціальні та політичні проблеми, тим самим сприяючи більш глибокому розумінню ситуації. Українські театри, беручи участь у міжнародних проектах і фестивалях, привертають увагу до ситуації в Україні, залучають міжнародну підтримку та солідарність. Це допомагає створити глобальне усвідомлення і підтримку для країни. Театр відіграє важливу роль у документуванні воєнних подій та їх впливу на суспільство. Через вистави,

засновані на реальних подіях та історіях, театри допомагають зберігати пам'ять про важливі історичні моменти.

Театри часто залучаються до гуманітарних ініціатив, організовуючи благодійні вистави та заходи для збору коштів на підтримку постраждалих. Це дозволяє поєднувати мистецтво з конкретною допомогою нужденним.

Молодий театр, під керівництвом Андрія Білоуса, змінив свою репертуарну політику, зосередившись на вічних та актуальних темах, що цікавлять молоде покоління. Театр став більш спрямованим на глядачів, збільшивши кількість прем'єр та взаємодію з аудиторією через соціальні мережі та інші медіа-платформи. Він залишається відкритим для експериментів та новаторських підходів до мистецтва, дозволяючи кожному режисерові висловлюватися через свою унікальну мову. Такий підхід дозволяє Молодому театру залишатися актуальним та цікавим для глядачів, будуючи свою аудиторію як спільноту, де люди можуть знаходити відгук та взаєморозуміння.

В результаті військової агресії Російської Федерації на Україну театри стали не лише місцями культурно-мистецького спротиву, а й своєрідними форпостами пам'яті, що відображають трагічні події сучасності. Українські театри продовжують виконувати важливу соціальну роль, стаючи платформами для вираження емоцій, думок та переживань українського суспільства.

Вистави, які створюються на основі реальних історій та свідчень людей, що пережили війну, допомагають зберігати пам'ять про жертви конфлікту та показують глибину та ширину гуманітарних втрат. Такі твори мистецтва стають своєрідними свідченнями трагічних подій та світлинами надії на краще майбутнє, спонукаючи глядачів до роздумів і дій.

Що до аналізу нових організаційно-творчих форм діяльності молодого театру в умовах воєнної агресії підкреслює необхідність пошуку та впровадження інноваційних підходів у театральній сфері для забезпечення

безпеки, доступності та соціальної важливості його діяльності. Тематика вистав у таких умовах відображає складні аспекти воєнного конфлікту та прагнення до миру й співіснування. Вибір місця проведення вистав стає стратегічним завданням, спрямованим на забезпечення безпеки учасників та доступності для глядачів.

Інтерактивність та участь аудиторії набувають нових форм у зусиллях театру підтримати співчутливе та активне сприйняття мистецтва в умовах кризи. Використання віртуального простору відкриває нові можливості для театральних вистав та сприяє залученню аудиторії з усього світу. Співпраця з гуманітарними організаціями стає важливим елементом молодого театру, дозволяючи виставам не лише вражати, а й мати реальний вплив на соціальні проблеми. Мистецькі проекти з соціальною метою набувають особливого значення в умовах військового конфлікту, спрямовуючи мистецтво на підтримку вразливих груп та відновлення духовності суспільства.

Мобільний театр виявляється важливим інструментом для зближення та підтримки людей у важкі часи. Експресивні форми виразності стають могутнім засобом вираження емоцій та протесту, підсилюючи вплив театру на глядачів. Ці висновки підкреслюють важливість адаптації молодого театру до складних умов воєнної агресії, його здатність відтворювати суспільні та індивідуальні переживання, а також спроможність використовувати мистецтво як засіб соціальної та культурної трансформації.

Таким чином, театр під час воєнної агресії стає не тільки засобом розваги, але й важливим соціально-культурним інструментом, що підтримує, інформує, згуртовує та лікує суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Офіційний сайт Київського національного академічного Молодого театру - <https://molodyytheatre.com/>
2. Вечірній Київ - <https://vechirniy.kyiv.ua/news/73882/>
3. Дзеркало тижня - <https://zn.ua/ukr/CULTURE/545932-kulturnij-front.html>
4. Сторінка Молодого театру у Facebook - https://m.facebook.com/story.php?id=429440577253143&story_fbid=1971431649720687
5. Український тиждень - <https://tyzhden.ua/ukrainskyj-teatr-u-chasi-vijny/>
6. Чат-бот з генеративним штучним інтелектом - <https://chatgpt.com/c/c55e0a8e-1e25-4d78-8653-ed300fa71490>
7. Вікіпедія: Театр часів Російсько-Української війни - <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B2%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8>
8. Закон України «Про театри і театральну справу» від 31.05.2005 - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2605-15#Text>
9. Підручник: У пошуку нових сенсів полікультурного світу повоєнний діалог культур - https://nakkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/konferentsii/230319_Konf_DIaChUK_ZMIST_00.pdf

10. Журнал «Кіно-Театр» -
<https://ktm.ukma.edu.ua/index.php/ktm/article/view/223/245>
11. Костинюк Л. Український театр у реальності сучасної війни -
<https://zbruc.eu/node/115133>
12. Стаття-дослідження Городинської В. -
https://24tv.ua/business/ukrayinski-vistavi-teatrah-skilki-zarobili-teatri-kultura-umovah_n2541785
13. Стаття з журналу Forbes - <https://forbes.ua/news/vitorg-teatru-franka-zbilshivsya-na-165-za-rik-u-2023-mu-chistiy-dokhid-mayzhe-vsikh-ukrainskikh-teatriv-zris-youcontrol-23042024-20717>
14. Гулий І. Театр під час воєнних дій// Інтерфакс-Україна
Інформаційне агентство. 1 червня 2023 р. URL:
<https://interfax.com.ua/news/blog/913810.html>
15. Веселовська Г. Український театр у часи війни //Тиждень. 16
листопада 2022 р. URL: <https://tyzhden.ua/ukrainskyj-teatr-u-chasi-vijny/>
16. НСТДУ : https://nstdu.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/Doslidjennya_UKR_PDF_Final.pdf